

СІЛЬСЬКА РАДА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

А. МАХНИБОРОДА, магістр

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Місцеве самоврядування є важливим елементом взаємозв'язку держави і суспільства. Цей громадсько-політичний і правовий інститут набуває все більшого значення як демократична форма організації публічної недержавної влади на місцях. Історія розвитку місцевого самоврядування доводить: чим більш розвинутими є правова держава і громадянське суспільство, тим вищими є роль і значення місцевого самоврядування в їх житті [1, с. 264]. Поняття місцевого самоврядування закріплено у ст. 3 Європейській хартії місцевого самоврядування, відповідно до якої місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення [2]. У Конституції України 1996 р. проголошено, що «в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування» (ст. 7) і закріплено поняття місцевого самоврядування як права «територіальної громади – жителів села або добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» (ст. 140) [3]. Тим самим, місцеве самоврядування виступає як об'єкт конституційно правового регулювання виступає відповідною засадою конституційного ладу України, специфічною формою народовладдя та правом жителів відповідної територіальної громади на самостійне вирішення питань місцевого значення.

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» це поняття розглядається як «гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» [4]. Право територіальної громади на місцеве самоврядування здійснюється громадою як безпосередньо через різноманітні форми прямої демократії (місцеві референдуми та вибори, загальні збори тощо), так і через діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Сукупність різних організаційних форм здійснення місцевого самоврядування утворює систему місцевого самоврядування. Згідно зі ст. 5 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» система місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; старосту; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення, районні у місті ради (у разі їх створення) [4].

Характеризуючи елементи системи місцевого самоврядування треба чітко розрізняти систему місцевого самоврядування в Україні взагалі і, систему місцевого самоврядування конкретного села, селища, міста. Якщо система

місцевого самоврядування конкретного села, селища, міста є цілісним утворенням, то система місцевого самоврядування взагалі за своїм характером є системним комплексом, який включає в себе як системи місцевого самоврядування конкретних сіл, селищ, міст, так і районні та обласні ради – органи місцевого самоврядування, що представляють в районах і областях спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст [5, с. 134]. Система місцевого самоврядування села, селища, міста відзначається як єдністю, так і диференціацією та певною субординацією її основних елементів. Територіальна громада є первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень, тобто самим повноважним елементом системи місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада має такі ознаки, які цілісно й узгоджено відображають усі особливості функціонування громади:

- територіальна (спільне проживання осіб (жителів), які належать до громади на певній території);
- інтегративна (територіальна громада за ознакою об'єднання всіх жителів певної території, незалежно від того, чи є вони громадянами цієї держави);
- інтелектуальна (основою конституювання територіальної громади є спільні інтереси жителів, які мають специфічний характер і виявляються через широкий спектр системних індивідуально-територіальних зв'язків, що виникають між ними);
- майнова (територіальна громада постає суб'єктом права комунальної власності);
- фіскальна (члени територіальної громади є платниками місцевих податків і зборів) [6, с. 368 – 371].

Територіальна громада складна форма суспільної організації, сукупність місцевих жителів, об'єднаних на публічних засадах у межах певної території. Такі добровільні об'єднання діють на підставі статуту або за рішенням місцевих референдумів об'єднуються з іншими громадами з метою здійснення самоврядування в межах законів держави. Вони наділені конкретною правосуб'єктністю, а саме правом:

- формувати відповідні органи шляхом проведення виборів, загальних зборів громадян за місцем проживання;
- проводити місцеві референдуми, місцеві ініціативи, громадські слухання, індивідуальні та колективні звернення, громадські експертизи та обговорення, інші незаборонені конституцією форми місцевої демократії;
- управляти місцевими бюджетами, рухомим і нерухомим майном комунальної власності;
- укладати міжнародні угоди тощо [7, с. 218].

Сільська рада є органом місцевого самоврядування, який представляє відповідну територіальну громаду та здійснює від імені та в її інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 10 Закону України

«Про місцеве самоврядування в Україні»). Виконавчі органи в системі місцевого самоврядування, за ч. 3 ст. 140 Конституції України, є «їх», тобто сільських, рад, виконавчими органами, а тому створюються цими радами та є їм підконтрольними і підзвітними. Очолює виконавчий орган ради та головує на її засіданнях сільський голова – посадова особа, яка обирається відповідною територіальною громадою та є підзвітною, підконтрольною і відповідальною перед нею, а також відповідальною перед відповідною радою (ч. 2 ст. 141 Конституції України, ст. 12, 42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Список використаних джерел:

1. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирєв, В. О. Величко та ін. ; за ред. С. Г. Серьогіної. – 2-ге вид. переробл. та доповн. – Х. : Право, 2011. – 360 с.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовт. 1985 р. Документ 994_036. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
3. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : із змінами. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к-вр>.
4. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. No 280-вр. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
5. Муніципальне право України : підруч. / кол. авт. ; за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.
6. Баймуратов М. Правовий статус територіальної громади в Україні: теоретичні та практичні проблеми / М. Баймуратов // Муніципальний рух: новий етап розвитку : матеріали VII Всеукр. муніцип. слухань «Муніципальний рух в Україні – 10 років розвитку» (Бердянськ, 6 – 8 верес. 2001 р.). – Київ : Логос, 2002. – 377 с.
7. Фрицький О. Ф. Конституційне право України / О. Ф. Фрицький. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 512 с.